

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри стоматології дитячого віку

Буковинського державного медичного університету

доктора медичних наук, професора

Годованець Оксани Іванівни

на дисертаційну роботу **Савчин Софії Вікторівни**

на тему: **«Обґрунтування профілактики стоматологічних захворювань у**

дітей з інфекційним мононуклеозом», представлену до захисту у разову

спеціалізовану Вчену раду ДФ 35.600.095 Львівського національного

медичного університету імені Данила Галицького, МОЗ України, що

утворена наказом ректора від 21.12.2023 року № 3271-з для розгляду та

проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня **доктора**

філософії в галузі знань – 22 «Охорона здоров'я»,

за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Ступінь актуальності обраної теми дисертації

Рівень стоматологічного здоров'я дітей тісно пов'язаний із зростанням чинників ризику виникнення та прогресування хвороб ротової порожнини, що і знаходить своє відображення в структурі стоматологічних захворювань. Карієс зубів та його ускладнення на сьогоднішній день залишаються однією з актуальних проблем дитячої стоматології. Важливе значення у його розвитку має комплекс місцевих і загальних чинників, які сприяють недостатній мінералізації емалі, у результаті чого створюються умови для виникнення патологічного процесу, тобто, формується карієсприйнятлива емаль.

Вірусна інфекція, яка на сьогодні є надзвичайно поширеною як серед дорослого, так і серед дитячого населення, є одним із вагомих чинників ризику виникнення стоматологічної патології, оскільки може призводити до зниження неспецифічної резистентності та виснаження захисних механізмів організму. Рівень інфікованості вірусом Епштейна-Барр дорослого населення України майже 100 %, а дитячого більш ніж 50 %. Спостерігається тенденція

до збільшення поширеності захворювань, спричинених вірусом Епштейна-Барр, серед яких на першому місці знаходиться інфекційний мононуклеоз. Патологічні зміни, спричинені даним захворюванням, виявляються в різних органах та системах дитячого організму, зокрема й у щелепно-лицевій ділянці.

З огляду на вище сказане, представлена до захисту дисертаційна робота, що присвячена профілактиці стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом, є актуальною та перспективною науково-практичною працею.

Зв'язок теми роботи із науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана на кафедрі ортодонції Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри ортодонції на тему «Стан стоматологічного здоров'я та його корекція на підставі системного аналізу клінічно-лабораторних, рентгенологічних, морфологічних, функціональних, естетичних параметрів у осіб різного віку» (номер державної реєстрації № 0120U002143, шифр ІН.30.000.004.20).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність

Дисертаційна робота Савчин С.В. є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке виконано на високому методологічному рівні, базується на достатній кількості об'єктів та матеріалів досліджень. Для вирішення поставлених у дисертації завдань авторкою проведені клінічні, лабораторні (фізико-хімічні, морфологічні, біохімічні, імунологічні) методи дослідження ротової рідини, функціональні, соціологічні методи дослідження, результати яких опрацьовані сучасними математичними методами варіаційної статистики. Використані методи сучасні, адекватні поставленим завданням та дозволяють отримати вірогідні результати.

Для вирішення мети і поставлених задач дисертантом проведено обстеження динаміки захворюваності дітей інфекційним мононуклеозом та проаналізовано 448 медичних карт (№003/0) дітей віком від 1 та більше 16

років, які були госпіталізовані та лікувалися у Львівській обласній інфекційній клінічній лікарні за період з 2014 по 2022 роки. Для оцінки стоматологічного статусу обстежено 144 дитини віком 6-14 років, які перехворіли інфекційним мононуклеозом. Серед них ураженість карієсом тимчасових зубів проаналізували у 48 дітей, а ураженість карієсом постійних зубів у 112 дітей, оцінено стан тканин пародонта у 66 дітей та поширеність ЗЩА у 104 дітей. Групу порівняння склали 335 практично здорових дітей аналогічного віку.

Для проведення профілактичних заходів під спостереженням протягом 2-х років знаходилося 36 дітей з інфекційним мононуклеозом віком 9, 12 років для оцінки ефективності профілактики карієсу та 18 дітей віком 12 років для оцінки ефективності лікування хронічного катарального гінгівіту.

Проведення дослідження передбачало дотримання біоетичних принципів і прав пацієнтів, що підтверджено відповідними документами комісії з питань етики наукових досліджень, експериментальних розробок і наукових творів ЛНМУ імені Данила Галицького.

Таким чином, представлені у дисертаційній роботі наукові положення та висновки відображають результати проведеного дослідження, є достовірними та науково-обґрунтованими.

Наукова новизна дослідження та одержаних результатів

На основі проведених науково-практичних досліджень уточнені дані поширеності стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом. Авторкою вперше встановлено, що у дітей з карієсом зубів та хронічним катаральним гінгівітом на тлі інфекційного мононуклеозу мають місце порушення імунологічного гомеостазу ротової порожнини. Виявлено значне підвищення вмісту прозапальних цитокінів IL-1 β , IL-6 та Ig G на тлі зниження протизапального цитокіна IL-4 та секреторного IgA.

Науково доведено, що значення електрофоретичної активності клітин букального епітелію дітей з інфекційним мононуклеозом на 66,95 % нижче порівняно із контрольною групою. У дітей, які перехворіли інфекційним мононуклеозом, із наявними каріозними ураженнями в комплексі з хронічним

катаральним гінгівітом, відмічене зниження електрофоретичної активності клітин букального епітелію у 2,11 разів відносно даних дітей лише із каріозними ураженнями, що свідчить про порушення адаптаційних можливостей організму у дітей з інфекційним мононуклеозом при наявності карієсу та хронічного катарального гінгівіту.

Уперше встановлено, що у суббіотопі слизової ясен у дітей з інфекційним мононуклеозом умовнопатогенні α -гемолітичні стрептококи і коагулазонегативні стафілококи виявлено у 100 % осіб, а гриби *Candida* – у 77,7 %, а в суббіотопі ясенних борозенок виявлено у 68,2 % осіб β -гемолітичні стрептококи, у 41,0 % – коагулазопозитивні стафілококи, у 100 % обстежених – α -гемолітичні стрептококи та *Str. mutans*, і лише у 18,2 % – гриби роду *Candida*.

Науково обґрунтовано та доведено клінічну ефективність розпрацьованого комплексу заходів профілактики та лікування карієсу зубів і хвороб тканин пародонта в дітей з інфекційним мононуклеозом.

Практичне значення одержаних результатів

Отримані результати наукового дослідження Савчин С.В. мають вагому наукову та практичну цінність для сучасної стоматології. Результати імунологічних та мікробіологічних досліджень дають можливість оцінити стан місцевого імунітету та вносити відповідну корекцію у комплексному лікуванні та профілактиці стоматологічних захворювань.

Розроблений та впроваджений у практику комплекс профілактичних заходів, спрямований на створення оптимальних умов для профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом є обґрунтованим. Його профілактична ефективність доведена клінічними спостереженнями.

Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій

За матеріалами дисертації опубліковано 9 друкованих праць, із них 6 у наукових фахових виданнях рекомендованих МОН України та 3 – у закордонних та вітчизняних збірниках науково-практичних конференцій.

Оцінка змісту структури, змісту та форми дисертації

Дисертаційна робота Савчин С.В. на здобуття ступеня доктора філософії побудована за загальноприйнятою схемою, викладена українською мовою на 216 сторінках, складається зі вступу, огляду літератури, розділу матеріалів та методів та 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота ілюстрована 29 рисунками та 32 таблицями; містить список літератури з 316 найменувань, із них 238 – кирилицею, 78 – латиною.

В анотації авторка стисло виклала основні положення та результати досліджень дисертаційної роботи.

Вступ дисертації розкриває актуальність обраного наукового напрямку та обґрунтовує доцільність проведення досліджень. Мета і завдання досліджень сформульовано чітко, логічно та послідовно. Отримані дисертанткою результати базуються на достатній кількості досліджень.

Розділ 1 «Поширеність стоматологічних захворювань у дітей з соматичною патологією (огляд літератури)». Розділ викладений на 28 сторінках, складається із 2 підрозділів. Авторкою опрацьована велика кількість наукових літературних джерел вітчизняних та закордонних авторів за останні 10 років та висвітлена оцінка стану цього питання у стоматологічній літературі.

У цілому, огляд літератури написаний грамотною науковою мовою і є теоретичним підґрунтям для подальших клінічних досліджень. Кожний підрозділ має короткі узагальнення. Наприкінці розділу авторка підсумовує викладену інформацію.

У **розділі 2** «Матеріал та методи досліджень» дисертантка представляє характеристику обстежених дітей, детально описує клінічні, лабораторні,

соціологічні та математично-статистичні методи досліджень, які використовувались у дисертаційній роботі, із посиланням на джерело методу.

Розділ 3 «Стоматологічна захворюваність дітей з інфекційним мононуклеозом», що є першим розділом власних досліджень, складається із п'яти підрозділів, у яких висвітлено поширеність та інтенсивність карієсу тимчасових зубів; поширеність та інтенсивність карієсу постійних зубів; особливості клінічних проявів запальних процесів порожнини рота; поширеність та структура зубощелепних аномалій та чинники ризику, що їх провокують; стоматологічний рівень здоров'я дітей з інфекційним мононуклеозом.

Розділ проілюстрований значною кількістю рисунків та таблиць, що покращує сприйняття представленого матеріалу досліджень. Основні положення розділу представлені у шести публікаціях.

У **розділі 4** «Результати імунологічних та мікробіологічних досліджень порожнини рота у дітей з інфекційним мононуклеозом», що складається з трьох підрозділів, наведені результати вивчення електрофоретичної активності клітин букального епітелію, імунологічні властивості ротової рідини та характеристика мікрофлори суббіотопів порожнини рота у дітей з інфекційним мононуклеозом.

Отримані результати дослідження свідчать, що активність клітин букального епітелію визначається віком дитини, загальним станом організму та гомеостазом порожнини рота, що необхідно враховувати при проведенні профілактичних заходів. Дослідження електрофоретичної активності клітин букального епітелію у дітей із оцінкою їх значення слугує важливим аспектом при диференційованому застосуванні засобів профілактики стоматологічних захворювань у дітей, які перехворіли на інфекційний мононуклеоз.

Встановлено, що у дітей, які перехворіли на інфекційний мононуклеоз спостерігається зниження захисних факторів місцевого імунітету. Зниження рівня sIgA та протизапального цитокіну IL-4 на тлі зростання чинників імунопатологічної спрямованості, що проявляється зростанням рівня IgG та

прозапальних цитокінів IL-1 β та IL-6, що можна вважати як несприятливий чинник для розвитку і перебігу карієсу і захворювань тканин пародонта в дітей з інфекційним мононуклеозом.

Розділ 5 «Клініко-лабораторна оцінка ефективності профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом» складається із чотирьох підрозділів, а саме: математично-статистичного аналізу чинників, які можуть впливати на стоматологічні захворювання у дітей з інфекційним мононуклеозом; обґрунтування лікувально-профілактичних заходів стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом; клінічна оцінка ефективності лікувально-профілактичного комплексу стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом; лабораторна оцінка ефективності лікувально-профілактичного комплексу стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом.

Отримані дані підтверджують високу ефективність розпрацьованого комплексу лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом. Ефективність розпрацьованого лікувально-профілактичного комплексу підтверджена результатами клінічних та мікробіологічних досліджень.

У цілому розділ 5 викладено повно, інформативно, але наприкінці розділу не вказані друковані праці, в яких висвітлено результати дослідження.

Аналіз і узагальнення результатів дослідження викладено на 13 сторінках друкованого тексту. Автор провела деталізоване узагальнення основних положень дисертаційної роботи, наукової новизни та результатів дослідження.

Висновки роботи є теоретичним та практичним узагальненням проведених досліджень, відповідають завданням досліджень, сформульовані чітко та конкретно.

Список використаної літератури оформлений в алфавітному порядку та згідно чинними бібліографічними вимогами. Літературні джерела, на які посилається автор, переважно опубліковані в межах 10 років.

У додатках наведений перелік наукових праць здобувача, дані про апробацію дисертаційних матеріалів, акти впровадження результатів проведених досліджень.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження виконане на високому професійному рівні науковця. Під час ознайомлення з роботою значущих зауважень, які би впливали на загальну якість роботи не виявлено, суттєвих недоліків немає.

Виявлено ряд орфографічних та стилістичних помилок. Дисертаційна робота переобтяжена табличним матеріалом, який частково можна було б подати у графічному вигляді. Зазначені зауваження не є принциповими, не зменшують наукової новизни та практичного значення роботи і не знижують її цінність.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів рукопису, дисертаційна робота Савчин Софії Вікторівни є оригінальним науковим дослідженням, у якому не було виявлено порушень академічної доброчесності.

При ознайомленні із дисертаційною роботою виникли запитання, на які прошу дати відповідь:

1. Чи вважаєте Ви глибоке фторування чи застосування будь-якого засобу екзогенної профілактики карієсу зубів з тих, які брали участь в дослідженні, повноцінною альтернативою герметизації фісур?
2. Які середники Ви застосовували при проведенні професійної гігієни ротової порожнини? Обґрунтуйте Ваш вибір?

ВИСНОВОК

Представлена для присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» дисертаційна робота Савчин Софії Вікторівни «Обґрунтування профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом» є самостійною завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну та вирішує актуальне питання стоматології - профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом на підставі системного аналізу клінічних, лабораторних та соціологічних результатів.

За своєю актуальністю, метою і завданнями дослідження, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів, висновків і практичним значенням дисертаційна робота Савчин Софії Вікторівни на тему «Обґрунтування профілактики стоматологічних захворювань у дітей з інфекційним мононуклеозом» відповідає вимогам «ПОРЯДКУ присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., та Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Автор дисертаційної роботи Савчин Софія Вікторівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія» з галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри

стоматології дитячого віку

Буковинського державного медичного університету

доктор медичних наук, професор

Оксана ГОДОВАНЕЦЬ

Підпис
заступник
Начальник відділу кадрів
Буковинського державного медичного університету

